

val niet van Eva maar van Adam. Adam toch was en bleef het hoofd, en op hem rustte de allesbeslissende verantwoordelijkheid. Niet hij was bij Eva bijgekomen, maar Eva hem tot een hulpe gegeven, en op hem rustte alsoo in de eerste plaats de plicht, om voor de heiligheid van het paradijs tegen het indringen van satan te waken. Had Adam sterk gestaan, zoo zou hij Eva van de zonde weerhouden hebben. En eerst toen hij dit niet deed, maar zelf toef en in haar zonde bewilligde, eerst toen viel hij en met hem de vrouw die God hem gegeven had, en eerst zoo viel in Adam heel ons menschelek geslacht.

Maar met dit al was het boze gif der zonde niet door Adam in het hart der vrouw, maar door Eva in het hart van Adam gedruppeld, en lag het uitgangspunt van het aangepaste kwaad niet bij den man, maar bij de vrouw. En in aansluiting hieraan nu gaat ook de profetie van het heil niet op Adam, maar op Eva terug. Vijandschap tusschen het zaad van satan en het zaad der vrouw zal 's werelds loop beheerschen, en eens zal uit het zaad der vrouw de Redder komen, die satans onheilige macht te niet doet. Het uitgangspunt van 't heil wordt daar genomen waar 't uitgangspunt van 't onthullen aan onze paradijs-glorie lag, en daarom rept het heilig orakel hier niet van Adam, maar alleen van de vrouw.

Op zichzelf had 't zich geheel anders laten denken. Wij zouden gewaand hebben, dat de Heilige die ons ten redder zou zijn, nooit uit het onheilige, waarin ons geslacht verzonk, had kunnen te voorschijn komen. We zouden een redder ons hebben gedacht, die als een heilige uit den hemel tot onze zondige wereld ware nedergedaald, om in engelenstaten het machtig werk der genade te volbrengen. Maar onze gedachten zijn niet Gods gedachten. Het heil moet dagen uit het zaad der vrouw die aller stamvader ten val bracht. In de gestalte eens menschen zou ons Messias toekomen, en die gestalte eens menschen zou geen nieuwe schepping wezen, maar voortkomen uit diezelfde vrouw, die oorszaak van alle menscheleke ellende werd.

Bij de Kribbe van Bethlehem hetzelfde verschijnsel. J. J. is een bijvrouw, Maria, de vrouw, treedt in alles op den voorgrond. Uit haar is de Messias geboren. In den gewonnen gang van het leven moge de man het kind, dat straks geboren wordt, verwekken, maar de vrouw draagt het, uit haar wordt 't geboren, aan haar borst gevoerd. Bij alles wat de geboorte van 't kind des menschen betreft, treedt de man in de schaduw, en is de vrouw degene op wie aller zorg zich richt. De engelen begroeten Maria als de gezegende onder de vrouwen. Zij was de vrouw aan wie de hoogste eere te beurt viel, den Koning van het Godsrijk in haar schoot te dragen, en uit haar eigen vleesch en bloed het vleesch en bloed, waarin Immanuel zou optreden, af te scheiden. En die moeder bij de Kribbe staat met haar, die moeder aller menschenkinderen in het paradijs was, in recht streeksch verband. Ze was een dochter Eva's, haar vrouwelijk verband ontwaande ze aan de vrouw die in het paradijs den man verleidde. In het paradijs de vrouw uit wie het kwaad opkwam, in Bethlehem de vrouw uit wie het heil daagde. Juist zoo als 't bij Jesaja voorspeld werd: „En maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en die zoon zal zijn „God met ons“!

Zoo staat altoos weer de vrouw op den voorgrond. De vrouw de eerste die bezweek, en uit de vrouw de Redder geboren. Niet op den sterken man richt satan zijn aanval, maar op de in heel haar natuur zwakkere vrouw. En als straks het heil daagt, blijft ook de man er geheel buiten, en volneemt zich de vervulling der profetie geheel in de vrouw. Daaruit, dat niet Adam het eerst bezweek, maar de zwakke vrouw, lag onze reddbaarheid en de aanleiding tot genade. En als de redding komt, blijft al wat sterkte heeft onder de menschen buitengesloten, en komt uit de zwakke vrouw om het heil toe, opdat de eere Godes en niet des menschen zij.

Niet een engel van Boven, neen, een „Zoon des menschen“ zou onze Redder zijn, en juist zoo als elk kind des menschen uit een vrouw geboren wordt, zoo ook moest het een vrouw zijn, die den Zoon des menschen uit haar schoot baarde. En hier is het mysterie. Men kan zich afvragen, waarom God Adam en Eva niet verdeeld, om een nieuw menschenpaar te scheppen. Zich afvragen waarom God zelf satan niet verdeeld, opdat hij ons geslacht niet verduerde. Zelfs zich afvragen waarom God door zijn Heiligen Geest Eva en met haar Adam niet van den val in zonde afhield. Maar dan vlucht bij dit mysterie de ziel in het Raadsbesluit teeng. De man viel door de vrouw, en uit de vrouw zou een kind des menschen opkomen, dat aan satan den kop verpletterde.

En die dubbele lijn, beide malen van de vrouw uitgaande, gaat heel de historie door. Het is altoos weer eenzelfde van de vrouw, die de verleidster speelt, en anderzijds de vrouw door wie de Verzoening komt.

Ook onder mannen ziet ge de tegenstelling, maar toch onder de vrouwen teekent zich de scheidslijn juist veel sterker af. Van den eenen kant is het de vrouw, die de boze rol van Eva voortzet, zich in allerlei zonde van ongeachtigheid werpt, en den man er in meesleurt. Maar ook van den anderen kant is het de vrouw, die het meest aan het teedere der religie gehecht is, haar kinderen in de vrees Gods opvoedt, haar man uit de wereld in het huizeel gezin poogt te trekken, en die, waar onder de mannen de vrees Gods te loor gaat, in haar stilten kring de vrome traditie voortzet. Bij ons stiet men dit nog zoo sterk niet, maar er zijn landen, waarin schier al wat man is de religie prijs gaf, en alleen de vrouw nog aan de vrees Gods vasthield. Naast de Eva's altoos ook de Maria's. „Zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschied na uw woord!“

Zoo gaat ook bij dit ons naderend Kerstfeest opnieuw de ernstige roeping vooral tot de vrouw uit, dat ze zich afvraagt, langs wat levenslijn ze zich beweegt. Stelt vooral het Kerstfeest veel meer de vrouw dan den man op den voorgrond, dan heeft ook nu weer elke Christen-vrouw op te waken, en zich af te vragen, of het stempel op haar leven door Eva of door Maria wordt gedrukt. Van Eva die het verft van alle vrouwen van Jesus afstond, of van Maria die het inzicht onder alle vrouwen aan Jesus verbonden was, omdat ze zijn moeder mocht zijn. En heerlijk zal ook nu de vrucht van ons Kerstfeest wezen, zoo alle vrouwen onder ons ook door dit Kerstfeest een nieuwen prikkel ontvangen, om in haar gezin en in heel haar levenskring voor Immanuel en voor den dienst van Jesus te ijveren.

Amsterdam, 17 December 1909.

Het rapport der deputaten door de Generale Synode benoemd inzake de predikantsstratemen, is dezer dagen aan alle Kerkeraden toegezonden. Om het hoog belang der quaestie nemen we het hier in zijn geheel op. Mogen we er tevens aan toevoegen, dat aan ieder, die een of meer exemplaren van het rapport wenschte te ontvangen, b. v. een kerkeraad voor zijn leden of gemeentelieden, het verlangde gezonden zal worden, wanneer hij voor 25 December 1909 het daarvoor vereischte bedrag, tien cts per exemplaar, per postwissel of op andere wijze toezendt, met duidelijke en goed leesbare vermelding van het adres van den afzender en met bijvoeging van het woord „circulaire“ aan Prof. F. L. Rutgers, te Amsterdam, Keizersgracht 192. Wie dan binnen een tiental dagen het aantal exemplaren, waarop het gezonden bedrag hem recht geeft, soms nog niet ontvingt, berichtte dit aan hetzelfde adres. Eventuele winst, die uit zulken verkoop mocht voortvloeien, zou natuurlijk ter beschikking zijn van de volgende Generale Synode.

Bij de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in Augustus 1908 te Amsterdam gehouden, was een verzoek ingekomen van de Particuliere Synode van Zuid Holland (Noordelijk Gedeelte), waarin gevraagd werd: „dat de Generale Synode de noodzakelijkheid uitspreke van verbetering van de predikantsstratemen“ (Acta, art. 7, blz. 22, en art. 92, blz. 58).

De commissie, die over dit voorstel de Synode van advies had te dienen, gaf daarop, bij monde van Prof. Noordzij, het volgende rapport (Acta, bijlagen, blz. 236 vlg.).

Het is algemeen bekend, dat gedurende de laatste jaren schier allerwege voor verbetering van de levenspositie van ambtenaren, onderwijzers en anderen in het maatschappelijk leven is gezorgd. Dit werd voor een goed deel daarvoor veroorzaakt, dat belanghebbenden niet moede werden hunne klachten te doen hooren en op het minder gewenschte van hunne positie het oog te vestigen.

Het moet echter tot eer van de Dienaren des Woords gezegd worden, dat deze zeer weinig, om niet te zeggen niets over hunne financiële positie schreven, alhoewel daarvoor ongetwijfeld gegronde reden zou geweest zijn. Bovendien, daar het ambt van een Dienaar des Woords zoo hoog staat, overmits hij ambassadeur is van den Koning der Kerk — komt het uwe Commissie noodzakelijk voor, dat de Generale Synode uitdrukkelijk verklaart, dat de traktementen der predikanten verbeterd moeten worden. Op bijzonderheden uit het werkelijke leven van sommige Dienaren des Woords zullen wij niet ingaan. Er zijn tranen gestort, er zijn zuchten opwaarts geresen tot den Heere Zebaoth!

Indien de Kerken in deze beter hare roeping verstaan, zal dit niet zonder zegen blijken te zijn voor haren geestelijken welstand. Gods Woord wijst daarop ondubbelzinnig.

Een ernstig woord tot de Kerken kan en zal, onder den zegen des Heeren, er toe leiden, dat een zekere misstand in zake de traktementen worde weggenomen, die nu tot veel zorg en ellende aanleiding geeft.

Het is uwe Commissie er niet om te doen, arme Kerken in het gedrang te brengen. Deze kunnen zich op de Classe beroepen. Maar wel hoopt uwe Commissie, dat de meer met stoffelijke goederen gezegende Kerken tot het besef zullen gebracht worden van hare dure verplichting in deze.

Verder dan een algemeene uitspraak zou uwe Commissie niet willen gaan, en zij ontwaart dan ook een regeling in bijzonderheden, als door de Classe Woorden gewild, aan te bevelen. De toestanden loopen daarvoor ook te veel uiteen.

Uwe Commissie adviseert u derhalve tot het volgende:

1. de Generale Synode welke de Kerken ernstig op, in de traktementen der predikanten verbetering te brengen; en
2. de Generale Synode bringe deze opwekking in missive ter kennis van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Geheel overeenkomstig dit advies is toen tot het daarin voorgestelde door de Synode besloten (Acta, art. 92, blz. 58). En in hare laatste zitting zijn voor de uitvoering van dat besluit als deputaten aangewezen: Prof. Rutgers, Prof. Noordzij en onderling Van Muiswinkel (Acta, art. 134, blz. 80).

Het gevolg geven aan die opdracht is, ook nadat de bovenvermelde Acta der Synode in Januari j.l. openbaar gemaakt zijn, door allerlei omstandigheden, o.a. door herhaalde ongesteldheid van een der deputaten, nog een tijdlang vertraagd. Thans wordt er door dit schrijven aan voldaan. En wanneer dan vervolgens door de Kerken, die het ontvangen, inderdaad erkend wordt, dat het op Gods Woord is gegrond, dan mag zeker gehoopt, ja vertrouwd en verwacht worden, dat een herinnering aan den eisch van Gods Woord niet alleen met instemming zal gehoord worden, maar dat de Kerken zich ook zullen opmaken om „daders des Woords“ te zijn.

Wat nu is de eisch van Gods Woord, met betrekking tot het levensonderhoud van de kerkedienaren, die geroepen zijn tot den dienst des Woords en der Sacramenten en die zich daarom geheel daaraan toewijden?

Kort uitgedrukt, komt die eisch hierop neer, dat niet slechts voor de instandhouding van den kerkedienst in het algemeen, maar ook bepaaldelijk voor het onderhoud van de Dienaren des Woords, de leden der gemeente te zorgen hebben, en dat dus op elk hunner de verplichting rust om, in evenredigheid met zijn welstand, van de stoffelijke gaven, die de Heere hem voortdurend geeft, steeds het noodige voor dat doel beschikbaar te stellen.

In den tijd der Oude bedeling, toen de gemeente des Heeren niet slechts tot Israël behaald was, maar ook tevens met dat volk, als Gods volk, geheel samenviel, was die eisch zelfs opgenomen in de wet, die door Israels Koning aan zijn volk was gegeven. Het gehele volk moest de priesters en Levieten onderhouden; en doordat ook was voorgeschreven, dat dit geschieden moest door de daarvoor op te brengen tienden en eerstelingen en offers, was het onderhoud van de kerkedienaren zoo geregeld, dat het overal evenredig was aan de welvaart en dus aan de draagkracht des volks, en anderzijds verband hield met de grootte des gezins van iederen kerkedienaar, terwijl het dan voorts in staat stelde om, wel

niet overdadig of weelderig, maar dan toch behoorlijk te leven.

Nu zijn de formele bepalingen, die te dien aanzien in het Oude Testament voorkomden, zonder twijfel thans geen gebiedend voorschrift meer. In den tijd der Nieuwe bedeling, nu de gemeente des Heeren niet meer met dat één volk vereenselvigd is, staan we niet meer onder de wet, die voor Israël gold. Maar daaruit volgt volstrekt niet, dat die wet ons nu niets meer zou te zeggen hebben, en dat persoonlijke willekeur daarvoor in de plaats zou mogen komen. Aan de onveranderlijke waarheden, die in de genoemde bepalingen een tijdelijke toepassing vonden, zijn we altijd gebonden, ook nu nog. Ook door ons moet erkend worden, dat „de aarde des Heeren is, met al hare volheid“, dat dus al het onze eigenlijk den Heere toekomt, naar wiens wil en ordinantie we het dus ook te gebruiken hebben; en dat gedeelte van dat goed Hem weer moet zijn toegewijd, ten behoeve van zijn dienst, dien Hij op de aarde instelde; en dat dit gedeelte dan niet gierlijk moet berekend worden, maar degenen, die „het Evangelie verkondigen“, moet in staat stellen, om ook inderdaad „van het Evangelie te leven“.

Daarom wordt van die verplichting in het Nieuwe Testament dan ook geenszins gewogen. Veelmeer wordt zij op vele plaatsen niet slechts aan de gemeente voorgedragen, maar zelfs met bijzonderen nadruk bij haar aangedrongen.

Opmerkelijk is te dien aanzien reeds de laatste, waarmede Christus de twaalfen, en later ook de zeventig, uitzond om te prediken. Zij mochten met de geestelijke goederen, die zij zelve uit genade ontvangen hadden en die zij nu aan andere hadden uit te deelen, gezamenlijk handelen, gelijk men doet met stoffelijke arbeidsproducten, die met geld te taxeren zijn en die dan naar hunne waarde verkocht worden; alsof „de gave Gods door geld verkregen werd“ (Hand. 8: 20). Integendeel, tot hen werd gezegd: „gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet“ (Matth. 10: 8). Zelfs werd daaraan nog toegevoegd, dat zij ook zelve voor hun onderhoud niet te zorgen hadden. Integendeel, zij moesten niets op den weg medenemen. Maar dat alles werd toen verklaard en gemotiveerd door de verzekering, dat degenen, die bereid zouden zijn hen te ontvangen en hun woord te hooren, het niet om niet zouden ontvangen; „want de arbeider is zijn voedsel (of: zijn loon) waardig“ (Matth. 10: 10; Luk. 10: 7). Dat de Evangeliepredikers onderhouden werden door degenen onder wie zij arbeiden, is dus, naar het woord des Heeren, een regel, waarvan de opvolging van zelf spreekt, althans bij „tonen des vredes“, die door Gods genade „waardig zijn“. Evenals ook de Heere zelf, in den tijd dat Hij met zijn apostelen het land doorging, onderhouden is geworden door geloovigen, die „Hem dienden van hunne goederen“.

In de Apostolische brieven is dit vervolgens, als een altijd geldende regel, aan de Christelijke gemeente zoo sterk mogelijk ingeprent.

Wel hebben in den eersten Christentijd alle kerken nog niet aanstands naar dien regel gehandeld. Zelfs heeft de Apostel Paulus bij zijne apostolische werkzaamheid ook wel eens door eigen handenarbeid in zijn onderhoud moeten voorzien: te Thessalonica (2 Thess. 3: 8, 9), te Corinthe (Hand. 18: 3) en te Ephese (Hand. 20: 33—35). Maar dat was in buitengewone omstandigheden, bij de eerste formatie van kerken uit bekeerde heidenen, of wel om persoonlijke lastering door dwalende leeraren te voorkomen. En wel verre, dat Paulus den gewonen regel daarmede ook maar eenszins zou hebben willen ter zijde stellen, heeft hij juist integendeel daaraan aanleiding genomen, om dien regel met des te meer nadruk bij de kerken aan te dringen.

Toen hij aan diezelfde Corinthiërs, in wier midden hij om niet gearbeid had, later schreef, heeft hij niet nagelaten, ook deze zaak ter sprake te brengen, om hen nog eens ernstig te wijzen op den Goddelijken eisch, waaraan zij te zijnen aanzien niet voldaan hadden. (1 Cor. 9: 7—14).

Wie dient ooit in den kring op eigene bezoldiging? Wie plant eenen wijngaard, en eet niet van zijne vrucht? Of wie weidt een kudde, en eet niet van de melk der kudde?

Spreek ik dit naar den mensch? Of zeg ik de wet dit niet? Want in de wet van Mozes is geschreven: Gij zult eenen dorschen den niet miilanden. Zorgt ook God voor de oessen? Of zegt Hij dat ganschelijk om onzentwil? Want om onzentwil is dat geschreven; overmits die ploegt, op hope moet ploegen, en die op hope dorscht, moet zijner hoop deelachtig worden.

Indien wij ulieden het geestelijke gesmaad hebben, in het een groote sake, zoo wij het uwe, dat lichamelijke niet, maaken?

Indien anderen dezen macht over u deelachtig zijn, waarom niet veel meer wij? Doch wij hebben deze macht niet gebruikt, maar wij verdragen het alles, opdat wij niet eenige verhindering geven aan het Evangelie van Christus. Weet gij niet, dat degenen, die de heilige dingen bedienen, van het heilige eten; en elsteds bij het altaar zijn, met het altaar deelen? Alsof heeft ook de Heere geordineerd, den genen die het Evangelie verkondigen, dat zij van het Evangelie leven.

Zelfs heeft de Apostel in een volgend brief zelfs, voor zooveel noodig, verontschuldigd, dat hij, in den tijd dat hij onder hen werkte, voor gebrek was bewaard gebleven door het aannemen van bezoldiging met andere gemeenten, die hij vroeger gediend had; hiervan schrijvende, op een wijze die wel geschikt was om de conscientie te raken (2 Cor. 11: 7—12).

„Heb ik zonde gedaan, als ik mijzelf veronder heb opdat gij zoudt verhoofd worden, overmits ik u het Evangelie Godes om niet verkondigd heb?“

Ik heb andere gemeenten beroofd, bezoldiging van haar nemende om u te bedienen; en als ik bij u tegenwoordig was en gebrek had, ben ik niemand lastig gevallen. Want mijn gebrek hebben de broeders vervuld, die van Macedonische kwamen; en ik heb mijzelf in alles gehouden zonder u te bezwaren, en zal mij nog alsoo houden.

De waarheid van Christus is in mij, dat deze room in de gewesten van Achaïe aan mij niet zal verhindert worden. Waarom? Is het, omdat ik u niet liefheb? God weet het. Maar wat ik doe, dat zal ik nog doen, om de oorzaak af te snijden dengeen die oorzaak hebben willen, opdat zij in hetgeen zij reizen, bevonden mochten worden gelijk als wij.“

En desgelijks (2 Cor. 12: 13): „Want wat is er, waarin gij mijinder geweest zijt dan de andere gemeenten, anders, dan dat ik zelf u niet lastig ben geweest? Vergelijk mij dit ongelijk!“

Inderdaad is de leerling, die Gods Woord op dit punt ons geeft, zoo uitvoerig dat zij niet kan worden misverstaan, en zoo ernstig dat zij

door geloovigen niet als een bijzaak kan worden ter zijde gesteld.

Ja, de Schrift gaat zelfs nog iets verder. Zij bepaalt zich niet tot leeren en vermanen, maar zij waarschuwt ook tegen ongehoorzaamheid, door te wijzen op het eigenlijke karakter van zulke zonde en op de gevolgen, die daaruit voor de gemeente moeten voortvloeien. Tegen over menschen kan men zulke nalatigheid nog op allerlei wijze verontschuldigen; maar tot hen, die er niet aan denken dat zij hier met een Goddelijke roeping te doen hebben, geeft de Apostel zijne vermaning met een bijvoeging van ontzettenden nadruk (Gal. 6: 6—8): „En die onderwezen wordt in het Woord, deelde mede van alle goederen dengene die hem ontdervijst.“

Dwaalt niet; God laat zich niet bespotten; want zoo wat de mensch zaait, dat zal hij ook maaien.

Want die in zijns zelfs vleesch zaait, zal uit het vleesch verdelven maaien; maar die in den Geest zaait, zal uit den Geest het eeuwige leven maaien.“

Wel terecht zegt Calvijn, in de preek die hij over dezen tekst gehouden heeft, dat „dit woord [nl. vs. 7], ook al is het kort, ons toch moet doen heven, niet minder dan wanneer we een zwaren doonderslag hoorden of den bliksem bij ons zagen neerslaan“. Immers (zoo wordt in diezelfde preek in bijzonderheden door hem aangewezen) het noemt de nalatigheid van gemeentelieden tegenover de predikant kortweg een bespottig van God, daar men dan doet alsof men door de uitvluchten, die men tegenover de menschen en tegenover zichzelf gebruikt, ook God wel misleiden kan. Het verzekert ons, dat God Zich dat niet laat aandoen, maar ook te dezer sake zijne ordinantie handhaaft, volgens welke de oogst aan de zaailing beantwoordt. En het waarschuwt dan de gemeente, om zich niet te laten bedriegen door „de lissigheid van Satan“, die terwijl hij voor „zijne eigene dienaar“ goed zorgt, er steeds „op uit is, om de kerke Gods van goede herders en leeraars te berooven, wanneer men maakt, dat zij als het ware worden uitgehongerd“.

Inderdaad, sterker, dan het in dit Schriftwoord geschiedt, kon de zaak wel niet worden aangedrongen.

Voor iedere kerk, die zich inderdaad aan Gods Woord onderwerpt, kan dus geacht worden vast te staan, dat zij voor het levensonderhoud van den predikant, die aan haar verbonden is, heeft te zorgen.

In den eersten Christentijd kon er uit den aard der zaak hiervoor nog geen vaste regeling gemaakt worden; evenmin als dit later geschiedde kon in tijden van vervolging en verstrooiing. Maar het zal, althans voor Gereformeerde kerken, wel geen betoog behoeven, dat dit anders is, wanneer de kerk in gerusten en geordneten toestand is; en dat ook te dezen aanzien goede regeling aldan niet slechts mogelijk maar ook tevens gewenscht en zelfs noodig is. Er moet dan gezorgd worden voor de bepaling van een vast predikantsstratemen.

En wanneer we dan vragen, hoe die bepaling zijn moet, laat de Schrift ons waarlijk niet in verlegenheid. Wat zij op een groot aantal plaatsen te dien aanzien leert, is zoo eenvoudig en zoo duidelijk, dat voor elken tijd, en voor elke kerk, en voor elken toestand, de toepassing gemakkelijk is te vinden.

Niet alsof hier een bedrag zou zijn aan te geven, dat voor alle kerken gelijkelijk zou zijn vast te stellen, of dat althans gelden kon voor de kerken die op een bepaalden tijd in hetzelfde kerkverband staan. Daarvoor zijn de toestanden veel te verschillend, zoowel plaatselijk, ten aanzien van de levenswijze die te volgen is, als persoonlijk, ten aanzien van de grootte van het gezin dat te onderhouden is. Wie tusschen alle predikantsstratemen een schijnbare gelijkheid zou willen, zou juist daardoor de grootste ongelijkheid in het leven roepen. De bepaling, die dan zou te maken zijn, zou bovendien voor verre de meeste gevallen te laag moeten gesteld worden, terwijl zij tevens voor sommige gevallen hooger zou zijn dan strikt noodig was. En, wat eigenlijk op zichzelf reeds afdoende is, zij zou in het geheel niet beantwoorden aan den eisch der Schrift, die aan iedere gemeente oplegt, haren predikant zooveel te geven, als hij daar ter plaatse voor een voluit burgerlijk leven noodig heeft, waaraan dan, wanneer hij een gezin heeft, is toe te voegen, wat hij noodig heeft voor het onderhoud zijner kinderen, zoolang deze nog niet voor zichzelf kunnen zorgen.

Dit is al in den regel voor iedere kerk door den kerkeraad wel kunnen beoordeeld worden, althans na geret onderzoek en na ernstige overweging.

A's men dan op zulke wijze zich inderdaad rekenschap geeft van hetgeen voor de bepaling van het predikantsstratemen de eisch van Gods Woord is, dan zal ook wel moeten erkend worden, dat in onze Kerken, althans op verre de meeste plaatsen, de bestaande toestand aan dien eisch niet beantwoordt.

Het is zeker waar, dat uit den kring der predikanten zelden niet veel klachten worden openbaar gemaakt. Wat in soortgelijk geval op bijna ieder ander gebied thans voortdurend gerien en gehoord wordt, vindt op kerkelijk gebied gelukkig geen navolging. Maar de kiescheheid en bescheidenheid mag toch nooit een reden zijn om de zaak maar te laten rusten. Veelmeer moet zij door de Kerken zelf, juist daarom, te meer worden ter harte genomen.

Onze Kerken staan dus thans voor de vraag, hoe in dezen misstand verbetering zou zijn aan te brengen; en deze vraag, die zij niet ontwijken mogen, maar die toch zeker gemakkelijker te stellen dan te beantwoorden is.

Inderdaad is het antwoord dan ook niet te vinden in onderscheiden plannen en denk beelden, die te dien elnde wel eens zijn voorgesteld.

Door sommigen is gesproken van Staatsbijstand; van steun, die door de Overheid uit 's Lands schatkist aan den kerkedienst zou te verleen worden, zoo al niet om dien geheel te bekostigen, dan toch om een toelage te geven voor het predikantsstratemen. Denklijk zou dit ook wel kunnen verkregen worden, al zou zulke toelage voor elke Kerk slechts betrekkelijk klein zijn. Maar, ook nog afgezien van de principieele bezwaren, die uit onderscheiden oogpunt tegen zulke verhouding tusschen Overheid en Kerk zijn in te brengen, zou van een dergelijke hulp toch niet eens een wezenlijke verbetering te wachten zijn. Immers leert de geschiedenis, dat bij kerken een Staats-subsidie bijna altijd schadelijk werkt op de overtuiging der gemeente, zoodat zij dan ten slotte eigenlijk meer ten goede komt, niet aan de kerk of aan kerkedienaren, maar aan de gemeentelieden zelve. En voorts zou een Rijkstoeleage aan onze Kerken, ten behoeve van hare predikantsstratemen, thans onvermijdelijk het karakter hebben van

een vrije gift. Het zou een uitkeering zijn, die niet uit verplichting maar uit welwillendheid verleend werd, en waarvan de aanvaarding dus een prijsgeving zou van ons recht, om beschouwd te worden als de voortzetting onzer oude Gereformeerde Kerken. Dat recht hebben we te handhaven, ook met betrekking tot gebouwen en bezittingen en inkomsten. We moeten dat doen, ook en zelfs allereerst in het geestelijk belang onzer Kerken. En we doen het dus, ook al weten we, dat de rechtsbeschouwing en dienstevolgde de rechtspraak, die te dien aanzien sedert lang hier te lande geldt, in afzienbaren tijd wel niet zal veranderen. Dit stoffelijk verlies hebben we te dragen, met al zijne gevolgen. Ook met dit gevolg, dat in onze Kerken, zonder hulp van buiten, zelve te zorgen hebben voor de kosten, die er aan den kerkedienst verbonden zijn.

Daarvoor rust de zorg op iedere Kerk, met betrekking tot haren eigenzaken kerkedienst, en dus ook met betrekking tot het traktementen van den Dienaar des Woords, die bepaaldelijk aan haar is verbonden. Natuurlijk wordt hier niet door uitgesloten, dat arme Kerken door de meermogende geholpen worden. Dit geschiedt dan ook nu reeds, tot op zekere hoogte, door de daarvoor bestaande kassen van Classen en van Particuliere Synoden, en voorts door de Algemeene kas voor hulpbehoevende Kerken. Maar hoezeer die hulp te waardeeren is, zij is klein, zoolals ieder wel weet, steeds betrekkelijk klein, vergeleken met den steun, die zoo noodig zijn; en zoo ons bijna geheel in den steek laten, wanneer we die thans ook nog wilden ieroepen voor een bijna algemeene verhooging van de predikantsstratemen. Immers in dat opzicht hebben bijna alle Kerken een tekort; en plaatsen, waar men daarvan geen last heeft, zijn er in ons kerkverband niet veel. Ook van onze grootste gemeenten geldt ten volle, dat het niet vele rijken en edelen zijn; en hoe talrijk die gemeenten ook zijn, of eigenlijk juist daarom hebben zij jaar op jaar groote moeite, om bij de versorging der behoeven, die bepaaldelijk aan haar zijn toevertrouwd, ook met name bij de onderhouding van haren kerkedienst, een tekort te voorkomen of wel aan te suiveren. Daarvan mag nu zeker niet het gevolg zijn, dat de Christelijke mededeelzaamheid jegens andere Kerken niet meer zou beoefend worden. Maar wel volgt er uit, dat van de ondersteuningskassen, die min of meer algemeen zijn, de gewenschte verbetering van de predikantsstratemen niet te wachten is.

Waar men dit wel inzag, is mees soms op de gedachte gekomen, om de verbetering van de predikantsstratemen te verkrijgen door besloten van kerkelijke vergaderingen, waardoor dan zou bepaald worden, dat het daarvoor noodige bedrag naar een billijken maatstaf over alle Kerken zou zijn om te slaan, en dat aan de Kerken zou zijn opgelegd, het bedrag, waarvan zij waren aangeslagen, aan de bestaande kassen voor hulpbehoevende kerken, of aan een op te richten algemeene kas jaarlijks uit te keeren. Dit schijnt zeker zeer eenvoudig, als wanneer men op maatschappelijk gebied alle armoede zou willen uit de wereld helpen, enkel door een wet waarbij de belastingen zoo verhoogd werden, dat de opbrengst voldoende was om aan iedereen een behoorlijk inkomen te verzekeren. Dat dit echter voor de maatschappij niet gaan zou, en zelfs niet zou kunnen of mogen beproefd worden, zal in onze kerken wel door ieder erkend worden. Maar op kerkelijk gebied zou het zeker nog veel minder aan den eisch des rechts beantwoorden, daar kerkelijke vergaderingen in bevoegdheid en macht met de Overheid niet gelijk staan. De verplichting tot onderhoud van den Dienaar des Woords rust geheel op de Kerk, aan wier dienst hij bepaaldelijk is verbonden. Daarvoor wordt nu zeker niet uitgesloten, dat er Kerken zijn, die, om aan die verplichting te voldoen, hulp ontvangen van andere Kerken. Zulk een hulpbetoon is gedurig noodig, en waar het kan verleend worden, is het zelfs Christelijke roeping, naar den regel der Schrift (Gal. 6: 12): „draagt elkanders lasten“. Maar dit geschiedt dan uit Christelijke liefde en mededeelzaamheid jegens zusterkerken; het is geenszins een uitkeering, tot welke men rechtens zou verplicht zijn, en die dan door anderen zou kunnen bepaald en vervolgens opgelegd worden. Tot het nemen van besluiten, die daartoe strekken zouden, hebben onze Classen en Synoden dan ook geenszins bevoegdheid. Immers zijn die vergaderingen bij Gereformeerde kerken geen bestuurscolleges, die als zoodanig een eigen macht over de Kerken zouden hebben, maar alleen vergaderingen van de Kerken zelve, waarin deze hare eigene macht bijeenbrengen, en dan nog niet eens hare gansche macht, maar slechts een bepaald gedeelte; en wanneer nu ieder van die Kerken op zichzelf iets te zeggen heeft over de geldmiddelen eener andere Kerk, kunnen zij gezamenlijk te dien aanzien evenmin eenig zeggenschap hebben. Wel hebben alle Kerken, die zich bij het kerkverband aansluiten en zulks blijven doen, zich juist daardoor verbonden, een evenredig aandeel te dragen in de kosten, die die kerkverband uit den aard der zaak nu eenmaal medebrengt, d. w. z. in de kosten der meerdere vergaderingen met hetgeen deze voor hare werkzaamheid noodig hebben. Maar andere uitgaven kan een meerdere vergadering aan plaatselijke Kerken niet opleggen; en indien zij voor andere uitgaven een besluit neemt, tot welks uitvoering bedragen van de Kerken noodig zijn, dan is zulk een besluit altijd min of meer voorwaardelijk: de uitvoering is dan altijd eenigzins afhankelijk van het al of niet medewerken der plaatselijke Kerken zelve, die, ook bij collecten voor gemeenschappelijke behoeven, nooit verplicht kunnen worden een zeker vooraf bepaald bedrag daardoor bijeen te brengen. Reeds om die reden, ook op afgezien van allerlei andere gronden, is dus tot verbetering van de predikantsstratemen ieder plan, dat op zulke onderstelde verplichting zou rusten, inderdaad onaannemelijk en ook onuitvoerbaar.

(Slot volgt.)

En dogmatisch geschiedt? XII. Zoo blijkt dus, dat de verklaring en door de Roomsche Kerk en door nieuwere uitlagers van I Petrus 3: 18—20 gegeven, niet alleen met de woorden van den Apostel zelf in strijd is, maar ook door het verband wordt uitgesloten. Lauterburg in het artikel over Christus' hellevaart in Herzog's Realencyclopaedie 3e uitgave erkent dit volmondig. „Deze thans zoo geliefde verklaring, zegt hij, wordt gedrukt door het bezwaar, dat op deze wijze geen bevredigend verband te verkrijgen is. De parallel, die de Apostel trekt tusschen den zondvloed en den tegenwoordigen tij, is, dat toen (water) zijn gedoopten, zo zijn geworden vlak daaraan voortgrond hun ook was toeg den zondvloed. Lauterburg verklaring van is. Hij wijst in zijn tweede 4 en 5 eerst de gezondigd maar die in overgegeven I duisteris, om worden,“ terw wordt, dat God gespaard, na gerechtigheid, als Hij den der goddeloos II Petrus 2: 4 woe eerst van de ge daarna van den woorden als in gebruikt. De „waarvan in I Pet daarom dezelfde Apostel in zijn God ze in de h gevende aan „Daarvoor zou l het woord geest, nooit gebruikt v die steeds zielen zou overal de Christus naar c heengegaan om strekt niet om h terburg, maar di oordeel aan te triumfeeren doo dooden.

Hoe aannem schijne, toch st zwaren. Immers uitdrukkelijk ge ten ongehoorzaam van Noach, daa nemen, dat de den zondvloed h diens zondvloed stond, waarvan Lauterburg trach tlijkheid te redder fabel weer op te die tegen Gods der menschen zic engelen zouden g vermenging zoude zijn, en door de v ging, zou al de waover de son Maar de Schrift j niet in Genesis, 6 vóór den eersten Paradijs. Bovendien ons leert aangaa de mogelijkheid v vermenging met d uit. Zij zijn geest huwelijk genomen II Petrus 2: 4 woe niet met den zond De Apostel, die in zijn dagen h wijst daarbij op u uit de geschiedenis, gelijk dat oordeel vs. 4, wijst hij o de gevallen engelen op het oordeel G menschen voor den in vs. 6 op het o en Gomorrah. E rechtstreeksch ver delging van Sodei zondvloed, evenm tusschen den zondv len. De drie voe zich zelf.

Ook de opmerk het woord geest al gebruikt worden, d de afgestorvenen, i algemeene aanduidi heeft en wordt dan meers, ook voor de zoals o.a. blijkt zijt gekomen tot G en de geesten der v Ook uit andere pla Lucas 24: 37, 39 cipelen bij t zien stande eerst „mei zagen,“ waarop Chr mij aan en ziet, wa vleesch en beenen, heb“; waar het wo een engelverschijn verschijning van e de Phariseen in H zeggen: „wij vinde menschen, en indien tot hen gesproken „God niet strijden,“ d en engel juist onder. Moet op deze groi Lauterburg afgeku gaat teil de verklar ven en door de Socie de Groot e.a. nage ten in de gevangen een uit Christus' da van het ongeloof ge te verlossen zou Ch stande de apostele om hun het Evange dat zou de Apostel zegt, dat Christus h „geesten in de gew Dat deze verklaring wel geen uitvoerig toch, dat het woer vende menschen kon er staat uitdrukkelijk